

Sverigedebut för Vázquez

När Heil Clown spelas på Boulevardteatern är det Sverigedebut för Barcelonadramatikern Gerard Vázquez. Men pjäsens huvudperson är en gammal Sverigebekant: Charlie Rivel, en av clownhistoriens största. I Heil Clown handlar det om en mörk del av hans historia, om clownen och nazi-Tyskland. **TEXT** David Berjlund

Gerard Vázquez sitter hemma i Barcelona.

– Jag jobbar, och uthärdar krisen, säger han och skrattar.

Det är allvar, men skrattet ligger ändå nära. Så är det också i hans pjäs *Heil Clown*.

Den handskas med verklighet och fiktion. Huvudpersonen Charlie Rivel föddes alldeles på riktigt 1896, i Cubelles utanför Barcelona – och rakt in i cirkuslivet. Under 20- och 30-talen gjorde han succé i Paris, London, Köpenhamn ...och så kom kriget och Berlin.

En del källor säger att han beundrade Hitler, andra att «han lämnade Tyskland för Skandinavien». Vad är sant?

Jo, Charlie Rivel lämnade Tyskland i slutet av kriget, berättar Gerard Vázquez.

– Med hjälp av svenska ambassaden fick han följa med ett tåg som levererat järn från Sverige, när det skulle tillbaka.

Sedan bodde familjen i Sverige några år, men Charlie Rivel jobbade inte. Han var för deprimerad av allt som hänt.

Och det som hänt var massor av jobb och ett varmt mottagande av såväl tysk publik som nazistregimen. Han fick stor publik, en filmroll direkt av propagandaminister Goebbels, berömmelse och pengar – och kritik som nazistkollaboratör.

– Rivels dotter berättade att hennes pappa inte hade någon koll på politik överhuvudtaget. Han ville bara ha publiken, var den än fanns, säger Gerard Vázquez.

Rivel uppträdde aldrig för Hitler. Men i *Heil Clown* – som blandar fiktion och verklighet – får han uppdraget att roa Führern på dennes födelsedag 1944. Tillsammans med en Gestapo-officer, som vill vara clown men saknar komisk begåvning, och Rivels kompanjon med judiskt

påbrå – snart utrensad och ersatt av en clown med mord i sinnet.

Heil Clown har både blivit film och satts upp på scener i Kanada, Argentina, Kosovo och Spanien.

Är det en rolig pjäs?

– Ja, ibland. Jag använder klassiska clownnummer i pjäsen för att de, precis som dialogen, förklarar något om det som händer mellan rollfigurerna, säger Gerard Vázquez.

Just frågor om konstens förhållande till makten återkommer han till i flera av sina över tjugo pjäser.

– Mitt intresse för nazismen börjar i förintelsen, detta industriella mördande, som faktiskt övergår mitt förstånd. Vi tror att vi förstår människan, men vi förstår ingenting.

Charlie Rivel kom tillbaka till scenen, och till Sverige. Han roade Gröna Lunds publik nästan varje år tills han var åttiofem, med sin långsamma humor och sin röda tröja, lång som en klänning.

Hur ska man förstå honom och hans blindhet för ond makt?

– Kanske var han för naiv, kanske för karriärsugen. Likafullt: inom cirkusen – «scenkonstens fattiga genre, som kommer och försvinner, slår upp sitt tält för ett par veckor» – var Rivel en storhet, menar Gerard Vázquez. Han berättar om det klassiska stolsnumret, där Charlie Rivel på krångligast möjliga sätt tar sig till det enkla målet att sätta sig.

– Det är simpelt. Men man kan se något där som har att göra med hela mänskligheten, som handlar om att överskrida sig själv, ett symboliskt budskap som är mycket starkt.

Du gillar clowner?

– Ja, clowner som gör sänt, gillar jag. 🌟

